

Notitie
Gebiedsgericht Werken
op
Schiermonnikoog

10 november 2014

Inhoudsopgave

	Paginanummer
Inleiding	3
Visie	4
Toegang	4
<i>Integrale aanpak op het juiste niveau</i>	
<i>Hoe vindt een inwoner met een ondersteuningsvraag zijn weg?</i>	
Definities	4
Het gebiedsteam op Schiermonnikoog	5
Gebiedsgericht werken op Schiermonnikoog	5
De uitgangspunten voor een nieuwe/andere manier van werken	5
Functies gebiedsteam	6
Taken gebiedsteam	6
<i>Taken collectieve ondersteuning</i>	6
<i>Taken individuele ondersteuning</i>	6
Samenstelling gebiedsteam Schiermonnikoog	7
Aansturing/coördinatie gebiedsteam Schiermonnikoog	7
Werkwijze gebiedsteam Schiermonnikoog	7
<i>Toegang tot laagdrempelige hulp</i>	7
<i>Toegang tot gespecialiseerde voorzieningen</i>	8
Bijlagen	9

Inleiding

Per 2015 krijgen gemeenten meer taken en verantwoordelijkheden die van belang zijn voor de directe leefwereld van mensen. Het gaat om grote wijzigingen in het sociaal domein. De Jeugdzorg gaat van de provincies naar de gemeenten. Verschillende taken van de AWBZ verschuiven naar de Wmo en er komen veranderingen op het terrein van Participatie en Passend Onderwijs.

De drie transities (Jeugdzorg, AWBZ/Wmo en invoering Participatiewet) hebben een grote overlap in doelgroep en een sterke overeenkomst in doelstellingen. Beoogde doelen zijn het stelsel te vereenvoudigen, de effectiviteit van de ondersteuning te verbeteren en hulp te realiseren met minder middelen. De gemeenten krijgen door deze transities een bijzondere kans een nieuw ontschot stelsel van maatschappelijke ondersteuning in te richten voor leefgebieden van de burger en om aan een nieuwe structuur te bouwen binnen het sociaal domein. De vorming van een gebiedsteam, is een antwoord om dit te realiseren. Een gebiedsteam is een samenwerkingsverband/netwerk van alle professionals die in een gebied werkzaam zijn op het terrein van het sociaal domein.

Het college van burgemeester en wethouders van Schiermonnikoog heeft eind 2013 ingestemd met de ontwikkeling van een nieuwe werkwijze¹, die leidt tot:

- kostenverlaging, waardoor taken binnen de beschikbare budgetten kunnen worden uitgevoerd;
- vergroting van het zelf-organiserend en zelf-oplossend vermogen van de burger en zijn sociale omgeving;
- beperking van het beroep op (dure) professionele en specialistische hulp (vernieuwen werkwijze, inzet op preventie en ontkokering);
- een vangnet voor kwetsbare burgers die zich niet zelf kunnen redden.

Verondersteld wordt dat ongeveer 80% van de burgers zichzelf prima kan redden en dat de resterende 20% met een hulpvraag bij de gemeente komt. Daarvan komt ongeveer slechts 5% met een verzoek om specialistische ondersteuning.

Deze notitie gaat in op het gebiedsgericht werken op Schiermonnikoog. Gebiedsgericht werken is een proces van structurele samenwerking tussen de gemeente en haar partners in een bepaald gebied, voor die producten en/of diensten die het individuele belang en de eenvoudige hulpvraag overstijgen en waarvoor een gebiedsgerichte aanpak een meerwaarde heeft, gebaseerd op de bestaande netwerken en contacten. Gebiedsgericht werken is een ontwikkeltraject dat in nauw overleg met de direct betrokkenen verder handen en voeten moet krijgen. Werkendeweg kunnen zaken in deze notitie en de bijlagen dan ook worden aangepast. In deze notitie komen de volgende onderwerpen aan bod: de (algemene) visie, de toegang/integrale aanpak op het juiste niveau, de definities, het gebiedsteam op Schiermonnikoog, gebiedsgericht werken op Schiermonnikoog, uitgangspunten, functies, taken, samenstelling, aansturing en werkwijze van het gebiedsteam op Schiermonnikoog.

---

¹ Zie 'Samen leven, zorg voor elkaar' Kadernota Noordoost Fryslân: de ontwikkelopgaven voor de transitie Jeugdzorg, AWBZ/Wmo en Participatiewet nader uitgewerkt.

Visie

De gewenste kanteling is een forse uitdaging, maar biedt tegelijkertijd ook vele kansen. Er ligt een kans om een lokale ondersteuningsstructuur te realiseren die minder versnipperd en minder bureaucratisch is en die aansluit op de eigen kracht en het informele netwerk van inwoners. Daarbij is het van groot belang dat de professionele hulpverleningsorganisaties c.q. professionele hulpverleners kracht bij elkaar zoeken door verbinding en samenwerking. Samenwerking is hierbij het sleutelwoord. Er ligt een kans om dichtbij de inwoners de noodzakelijke ondersteuning vorm te geven. Integraal, beginnend vanuit de vraag van een persoon of een gezin. Vragen van inwoners volgen maar zelden de indeling zoals die door beleidsmakers bedacht is. Voor de inwoners zitten er geen schotten tussen werk/inkomen, zorg of opvoeden. Inwoners willen in de eerste plaats een passend antwoord op hun vraag, een adequate oplossing voor hun probleem. De gemeente Schiermonnikoog wil bereiken dat de inwoners steeds meer hun eigen verantwoordelijkheid kunnen nemen. Professionals moeten via samenwerking en verbinding ruimte krijgen en hebben om, daar waar nodig, samen met de cliënt richting te geven aan de ondersteuning. De professional zal vaker vanuit zijn deskundigheid een afweging maken over de inzet van middelen en zal zich daar dan ook (mede)verantwoordelijk voor moeten voelen. De toekomst vraagt om een andere aanpak: een aanpak die beter, efficiënter en ook goedkoper is.

Toegang

Integrale aanpak op het juiste niveau

Hoe vindt een inwoner met een ondersteuningsvraag zijn weg?

De vragen van inwoners variëren van eenvoudige zorgvragen tot en met de beantwoording van en ondersteuning bij complexe zorgvragen. De vraag van de inwoner staat centraal en is leidend bij de (mate van) de hulp/ondersteuning/zorg en niet het aanbod van de verschillende sectoren in het brede sociaal domein. Er moet niet meer worden gedacht in aparte wetten, regelingen en/of vanuit verschillende sectoren, maar het vertrekpunt is de vraag van de inwoners op Schiermonnikoog op het terrein van het brede sociaal domein. Uitgangspunt is om zo laagdrempelig, efficiënt en goedkoop mogelijk in (het antwoord op) deze vraag te faciliteren. Verschillende vormen van dienstverlening gaan integreren in een optimale inhoudelijke aanpak. In deze keuze wordt er meteen aangesloten bij de directe leefomgeving van alle inwoners. Als inwoners een vraag of probleem hebben, is het prettig als zij dicht in de buurt geholpen worden. Deze aanpak biedt ook de meeste mogelijkheden om aan te sluiten bij het eigen netwerk van inwoners en de voorzieningen die in de eigen omgeving zijn.

Definities

Gebiedsgericht werken

Een proces van structurele samenwerking tussen de gemeente en haar partners in een bepaald gebied, voor die producten en/of diensten die het individuele belang en eenvoudige hulpvraag overstijgen en waarvoor een gebiedsgerichte aanpak een meerwaarde heeft.

Gebied

Een op basis van sociale- en geografische kenmerken vastgesteld gebied (in dit geval: Schiermonnikoog).

Gebiedsteam

Een samenwerkingsverband/netwerk van alle professionals die in een gebied werkzaam zijn op het

terrein van het sociaal domein, uitgaande van de bestaande netwerken en contacten op Schiermonnikoog. Het gebiedsteam wordt geregisseerd vanuit de gemeente en gecoördineerd door een coördinator.

Vindplaats

De basisvoorzieningen in een gebied waar burgers komen, zoals peuterspeelzalen, kinderopvang, scholen, sportclubs, dorpshuizen, sociaal cultureel werk, kerken, enzovoort. Door de aanwezigheid van verschillende professionals, zijn deze vindplaatsen een belangrijke toegang naar contact en hulp.

Het gebiedsteam op Schiermonnikoog

Schiermonnikoog heeft door zijn ligging een natuurlijk afgegrensd gebied. Het gaat er hier om, door samenwerking, de juiste verbindingen te maken. Hier zal het gebiedsteam gevormd worden door de al bestaande netwerken en overlegstructuren.

Gebiedsgericht werken op Schiermonnikoog

In het licht van het principe ‘zo lokaal, zo licht en zo dichtbij mogelijk’, organiseert de gemeente Schiermonnikoog de ‘toegangspoort’ tot het sociaal domein op gebiedsniveau van Schiermonnikoog. Doel van de werkwijze is om aan te sluiten bij de lokale situatie en bij bestaande structuren op Schiermonnikoog.

Dit betekent voor Schiermonnikoog om vanuit bestaande (overleg)structuren en netwerken gebiedsgericht te gaan werken en deze samenwerking het gebiedsteam van Schiermonnikoog te laten vormen. Door vanuit deze bestaande structuur samen te werken in een gebiedsteam, kan de juiste ondersteuning worden geboden aan alle inwoners ‘van 0 tot 100 jaar’ op Schiermonnikoog. Dit moet leiden tot ontschotting, minder versnippering, minder administratieve coördinatie, minder overhead, een verschuiving van zorg naar welzijn, van ‘cure’ naar preventie en een toename van vrijwillige inzet. Hiermee start de innovatie op het niveau van uitvoering en dus dicht bij de inwoners op Schiermonnikoog.

Gebiedsgericht werken werkt het beste als er sprake is van een zo breed mogelijk draagvlak (*‘Het Schiermonnikoogs gebiedsteam is van ons allemaal’*) bij alle betrokkenen: burgers, vrijwilligers, professionals en beleidsmakers. Dit kan alleen als visies, plannen, de samenstelling, uitvoering en monitoring van het gebiedsteam geschieden met inbreng van bestaande organisaties en personen.

De uitgangspunten voor een nieuwe/andere manier van werken²

De gemeente grijpt de betreffende veranderingen aan om de ondersteuning anders “efficiënter” te gaan organiseren. Uitgangspunten voor deze nieuwe/andere werkwijze zijn:

- De focus ligt op het versterken van de eigen regie bij de inwoner, zelfredzaamheid, participatie (werken en meedoen naar vermogen), het sociale netwerk en de kracht van de gemeenschap. Starten vanuit wat mensen zelf kunnen en wat ze kunnen betekenen in de maatschappij. Niet starten vanuit de diagnoses, recht op zorg of problemen.

---

² Zie ook 1.7, visie in ‘Samen leven, zorg voor elkaar’ Kadernota Noordoost Fryslân.

- De manier van werken is preventief en voorkomt escalaties en hoge kosten later. De daartoe benodigde ondersteuning is tijdig en proactief.
- De ondersteuning staat dichtbij de inwoner en zijn omgeving, zodat de eigen kracht van de inwoner en zijn sociale netwerk optimaal worden ingezet en de inwoner(s) zelf ook inspanningen verricht(en) om de voor hem/hen gewenste situatie te realiseren.
- Waar ondersteuning nodig is, is die zo min mogelijk gefragmenteerd. Zodat integraal maatwerk mogelijk is (één huishouden/gezin, één plan, één hulpverlener) en afstemmingskosten en dure dubbelingen worden voorkomen.
- De 'toegang' naar ondersteuning/hulp/zorg voor inwoners is helder, eenduidig en laagdrempelig.
- Alle professionals kunnen 'over elkaars grenzen heen kijken' en hiernaar handelen. Dit vraagt niet alleen om brede kennis, maar ook om een andere houding bij de benadering van problemen. Bij het proces gebiedsgericht werken is het gebiedsteam de kern. Om deze kern kunnen, afhankelijk van nut en noodzaak, bestaande netwerken/structuren blijven functioneren. Voorwaarde hierbij is dat dit past in de nieuwe aanpak van gebiedsgericht werken.
- Informele zorg en algemene/collectieve voorzieningen worden optimaal ingezet.
- Dit alles betekent voor de professional, in het gebiedsteam, meer verantwoordelijkheid en minder bureaucratische handelingen en verantwoordingslasten.
- Regelruimte voor het gebiedsteam en de daarbinnen functionerende netwerken/teams.
- Rol van de gemeente: aan de hand van de opdrachtformulering, zo goed/optimaal mogelijk faciliteren en zo scherp mogelijk sturen.
- Bekostiging van het gebiedsteam en de daarbinnen functionerende netwerken/teams, op basis van de bestaande financieringsstromen en (maatschappelijk) resultaat.

Functies gebiedsteam

Alle (bestaande) functies worden zoveel mogelijk samengebracht en gecoördineerd/aangestuurd in het gebiedsteam. Hiermee wil de gemeente bereiken dat deze functies zoveel mogelijk integraal (gaan) werken ten behoeve van de inwoners. De functies voor dit 'gebiedsgericht toegangspunt' staan (globaal) beschreven in de Kadernota Noordoost Fryslân³.

Taken gebiedsteam

Het samenwerkingsverband/netwerk van professionals binnen het sociaal domein (gebiedsteam), vormt het gezicht op Schiermonnikoog. Hier, bij dit 'toegangspunt voor alle inwoners van Schiermonnikoog', komen alle individuele en collectieve vragen van burgers binnen. De taken van het gebiedsteam bestaan uit collectieve en individuele ondersteuning.

Taken collectieve ondersteuning

- Opstellen en up-to-date houden van de (digitale) sociale kaart.
- In kaart brengen waar de vraag zit en wat die precies inhoudt.
- Vanuit de vraag analyseren of er preventieve activiteiten nodig zijn op het gebied van gezondheid (ter voorkoming van inzet van zwaardere hulp en terugval).
- In kaart brengen wat er qua samenwerking nodig is. Bijvoorbeeld aan faciliteiten en middelen.
- In kaart brengen van managementinformatie, zoals cijfers.
- Vertalen van trends in de vraag van mensen naar het aanbod, aanpassen van het aanbod waar nodig.

---

³ Zie de Kadernota Noordoost Fryslân, paragraaf 3.5 onder 'Werkwijze: Burgergericht werken'.

- Vervullen van een schakelfunctie: het verbinden van individuele vragen met het collectieve aanbod van vrijwilligers- en professionele organisaties (preventie, activiteiten, voorzieningen, diensten).
- Stimuleren van initiatieven voor en door bewoners.
- Bekijken in welke mate informatie/gegevens uitgewisseld kunnen worden ten behoeve van de integrale hulpverlening/collectieve ondersteuning ('collateraal').
- Maken van slimme combinaties van bestaande activiteiten (bijvoorbeeld door Wmo-activiteiten en dagbesteding vanuit de AWBZ te combineren).
- Werkzaamheden die voortkomen uit het (door de coördinator gebiedsteam op te stellen) werkplan gebiedsgericht werken. Dit in samenwerking met de andere deelnemers in het gebiedsteam.

Taken individuele ondersteuning

- Integrale vraagverheldering en uitvoeren van of zorg dragen voor informatie, advies en cliëntondersteuning (keukentafelgesprek) op alle leefgebieden: wonen, financiën, sociale omgeving, opvoeding, psychisch en lichamelijk functioneren, zingeving, huishouden, taal vervoer, dagbesteding, werk.
- Waar nodig zorg dragen voor een zorg-welzijnsplan op maat (arrangement) in lichte of uitgebreidere vorm. Met het adagium 'één huishouden/gezin, één plan, één regisseur' als uitgangspunt, en waarbij mantelzorger(s) en het sociaal netwerk zijn betrokken.
- Het toepassen van methodieken om het informele netwerk te betrekken en te versterken en waar nodig de samenwerking tussen formele en informele steun te borgen. Eventuele mantelzorger(s) vanaf het begin betrekken bij de vraagverheldering.
- Waar nodig uitvoeren van (lichte) hulpverlening en interventies. Doorverwijzing wordt zo lang mogelijk uitgesteld en alleen bij gecompliceerde problematiek wordt specialistische hulp ingeschakeld.
- Indien specialistische hulp nodig is, zorgen voor 'opschaling' naar specialistische hulpverleners via het zorgoverleg met de gebiedsregisseur.
- Opschaling naar het Veiligheidshuis, als er sprake is van betrokkenheid van justitie.
- Werkzaamheden die voortkomen uit het (door de coördinator gebiedsteam op te stellen) werkplan gebiedsgericht werken.

Samenstelling gebiedsteam Schiermonnikoog

Het gebiedsteam is een netwerk, een team van medewerkers op het snijvlak van jeugd, welzijn, wonen, participatie, werk en inkomen en zorg, dat met mensen in gesprek gaat. Vaak in de vorm van een direct contact dat kan plaatsvinden via een huisbezoek. Momenteel wordt er op Schiermonnikoog onder meer gewerkt vanuit de volgende netwerken: het Zorgteam Jeugd, het Sociaal Team, MDO (Multidisciplinair Overleg). Het is belangrijk dat de bestaande netwerken en samenwerkingen op Schiermonnikoog (verder) in kaart worden gebracht.

Het gebiedsteam bestaat dus uit professionals vanuit verschillende domeinen, maar wel uit de bestaande samenwerkingsnetwerken op Schiermonnikoog. Dit team beschikt vanuit de verschillende domeinen over de deskundigheid om zorg- en ondersteuningsvragen van de inwoners op Schiermonnikoog in samenhang op te pakken. Maar ook om de sociale cohesie en onderlinge hulp op Schiermonnikoog te bevorderen. In ieder geval zijn in het gebiedsteam vertegenwoordigd:

- Eén professional van de welzijnsstichting op Schiermonnikoog.
- Eén professional voor individuele ondersteuning en hulpverlening, zoals een maatschappelijk werker die 'breed kan kijken' en materiële en psychosociale problemen kan aanpakken.
- Een medewerker van de afdeling sociale zaken die op afroep deelneemt aan het overleg gebiedsteam
- Eén professional van de afdeling Wmo, die vanuit de contacten met de mensen met beperking(en) en het verlenen van algemene/collectieve en individuele voorzieningen een invalshoek heeft.
- Eén of meerdere zorgprofessionals, die vanuit de fysieke zorg gemakkelijk contact hebben met bewoners, hun zorgen en problemen. Te denken valt aan:
  - cliëntadviseur
  - ouderenadviseur
  - wijkverpleegkundige
  - MEE-consulent (op afroep)
- De huisartsen die werkzaam zijn op Schiermonnikoog. Zij kunnen in sociaal team blijven functioneren en de coördinator gebiedsteam vertaalt de casus naar het team.

Aansturing/coördinatie gebiedsteam Schiermonnikoog

De regie van het gebiedsteam en het gebiedsgericht werken op Schiermonnikoog ligt bij de gemeente. De huidige coördinator CJG/maatschappelijk werker wordt verantwoordelijk voor de coördinatie en de ontwikkeling van het gebiedsteam. De coördinator fungeert als 'vuurtoren' in het gebiedsteam en organiseert en coördineert de hulpverlening en zorgt voor de afstemming tussen de verschillende organisaties en samenwerkingsverbanden in de nulde, eerste en tweede lijn binnen het gebiedsteam.

De coördinator bepaalt ook de 'opschaling' (verzwaring) van de zorg en maakt hierover concrete afspraken met de betreffende specialist(en). Daarnaast rapporteert de coördinator periodiek over de mate waarin de (doelstellingen met betrekking tot) individuele en collectieve ondersteuning worden gerealiseerd.

Werkwijze gebiedsteam Schiermonnikoog

Toegang tot laagdrempelige hulp

Blijkt uit het eerste contact tussen de inwoner(s) en de professional dat er vragen zijn op meerdere leefgebieden, dan volgt een integrale vraagverheldering. Daarbij wordt in beeld gebracht welke problemen er spelen en wat er nodig is om weer (zoveel mogelijk) op eigen kracht verder te gaan. Op basis van het gesprek/de gesprekken, stelt de professional een ondersteuningsplan op. Zo nodig consulteert de professional daarbij andere professionals in het gebiedsteam in een centraal overleg, al of niet georganiseerd door de coördinator.

Toegang tot gespecialiseerde voorzieningen

Als specialistische deskundigheid nodig is, kan het gebiedsteam een beroep doen op medici en experts van maatschappelijke organisaties binnen of buiten de regio. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om:

- jeugdarts (kan ook rechtstreeks verwijzen naar een specialist)
- pedagoog
- leerplichtambtenaar, RMC
- hulpverlener verslavingszorg (VNN)
- psychiater
- psycholoog
- geriatrische zorg
- gedragswetenschapper, kinderpsycholoog, kindtherapeut of orthopedagoog
- Arbo-deskundige

In het overleg van het gebiedsteam, wordt besloten of en in hoeverre het betrekken van specialistische hulp wenselijk of noodzakelijk is. De gezinsregisseur legt het contact met de benodigde instelling/persoon en bespreekt, samen met het gezin en de expert(s), de verdere ondersteuning. De gezinsregisseur blijft verantwoordelijk voor de uitvoering en het monitoren van de ondersteuning. Ook na het 'afschalen' (afbouwen/stopzetten) van de specialistische hulp, blijft de gezinsregisseur een gezin nog enige tijd volgen, totdat een huishouden/gezin zelf de regie over zijn leven weer kan overnemen. De coördinator volgt de casus en monitort het tijdpad en de daaraan gekoppelde resultaten. Deze resultaten worden besproken in het gebiedsteam en waar nodig zal een specialist worden toegevoegd aan de casus. Hier gaat het om privacy gevoelige informatie waar mee gewerkt wordt.

Bijlage 1 Globale planning invoering proces gebiedsteam

Wat?	Wie?	Wanneer?
Vaststellen (concept) notitie Gebiedsgericht Werken	Siep van der Zwaag/Ellen Arends /Marius Hendriks/ Harmen Zwart	november 2014
Bespreken notitie Gebiedsgericht Werken in toekomstig gebiedsteam	Deelnemers Sociaal Team	December 2014
Opmerkingen leden (MDO, CJG) en gebiedsteam verwerken in de notitie	Marius Hendriks	December 2014
Notitie Gebiedsgericht Werken voorleggen aan B&W (en ter informatie aan gemeenteraad)	Marius Hendriks/ Siep/Ellen	December 2014
Werkplan gebiedsteam nader uitwerken (o.a. randvoorwaarden (start) gebiedsteam, (verder) inventariseren bestaande samenwerkingsverbanden/netwerken en planning maken)	Harmen Zwart i.o.m./i.s.m. beleidsambtenaar en betrokken organisaties (en cliënten/inwoners?)	December 2014
Invoering gebiedsteam conform notitie 'Gebiedsgericht Werken' en 'Werkplan Gebiedsteam'	Zie diverse stukken/conform nader te maken afspraken	Vanaf januari 2015
Monitoring gebiedsteam	Ellen Arends/Marius Hendriks In samenwerking met Harmen	Regelmatig, frequentie en momenten nader te bepalen
Evaluatie gebiedsteam	Ellen Arends/Marius Hendriks In samenwerking met Harmen	medio 2015/eind 2015

Bijlage 2 Werkplan gebiedsteam Schiermonnikoog